

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2004-4/172 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 04-81/1160-292
Karar Tarihi : 23.12.2004

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY,
Murat GENCER, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL,
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN

B. RAPORTÖRLER : Mehmet ÖZDEN, M. Okan ALPAY

C. ŞİKAYET EDEN : - Hacı Ömer KANDİL
Şoför Evleri No:40 Tokat

20

- İbrahim AYDIN
Eğri Kıyı Sk. No:10 Tokat

- Erdal AKINCI
Buzluk Sk. No:68 Tokat

- Koray AYBEK
Dimes A.Ş. Fabrikası Tokat

D. ŞİKAYET EDİLEN: - Topçam Turizm A.Ş.
Belediye Otogarı No:9 Tokat

30

- Tokat Yıldızı A.Ş.
Belediye Otogarı No:3 Tokat

- Tokat Seyahat Turizm Akaryakıt A.Ş.
Belediye Otogarı No:6 Tokat

E. DOSYA KONUSU : Tokat ili karayolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı pazarında 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ihlal edildiği iddiası.

40

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayet dilekçelerinde, Tokat İli Şehirlerarası Otobüs Terminali'nde faaliyet gösteren Topçam Turizm A.Ş. (Topçam Turizm), Tokat Yıldızı A.Ş. (Tokat Yıldızı) ve Tokat Seyahat Turizm Akaryakıt A.Ş. (Tokat Seyahat)'nin anlaşarak fiyat belirledikleri ve Lider Turizm A.Ş. (Lider Turizm)'yi pazar dışına çıkardıkları iddia edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 19.8.2004 tarih, 4643, 4644, 4645 sayılar ile giren başvuru üzerine hazırlanan 1.11.2004 tarih, 2004-4-172/İİ-04-SC

04-81/1160-292

50 sayılı İlk İnceleme Raporu, 4.11.2004 tarih, 04-70 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığı belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 04-70/1016-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 17.12.2004 tarih 2004-4-172/Ö.A.-04-M.Ö. sayılı Önaraştırma Raporu 20.12.2004 tarih, REK.0.08.00.00/282 sayılı Başkanlık önergesi ile 04-81 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili raporda, başvuru konusu iddialar hakkında herhangi bir bulguya rastlanmadığından, şikayet edilen teşebbüsler hakkında soruşturma açılmasına yer olmadığı görüşüne yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

60 I.1. İlgili Pazar

Dosya konusu çerçevesinde, ilgili ürün pazarı, "karayolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı pazarı", ilgili coğrafi pazar ise, "Tokat İli" olarak belirlenmiştir.

I.2. Mevzuat

I.2.1. 3348 sayılı T.C. Ulaştırma Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

70 3348 sayılı Kanun'un 8. maddesinde Kara Ulaştırması Genel Müdürlüğü, Bakanlık ana hizmet birimleri arasında kabul edilmiş olup, anılan Kanun'un 10. maddesinde ise söz konusu Genel Müdürlüğün görevleri sayılmış bulunmaktadır. Öte yandan, anılan Kanun maddesinin (c) bendine göre, "Karayolu taşıma faaliyetinde bulunacak taşımacı, acente ve komisyoncuların yeterlilik şartlarını düzenlemek, gereken hallerde yetki belgesi vermek ve denetlemek" ve (d) bendine göre, "Karayolu taşımacılığında kamu ve özel sektör tarafından yürütülen faaliyetlerin kamu yararı ve piyasa ihtiyaçlarına göre gelişmesini sağlayıcı tedbirleri almak, gerektiğinde taban ve tavan fiyatlarını tespit etmek ve uygulamayı denetlemek" Kara Ulaştırması Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasındadır.

I.2.2. Karayolu Taşıma Yönetmeliği

80 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ile 3348 sayılı Kanun'a dayanılarak hazırlanan ve 25.2.2004 tarih, 25384 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin amacı, 4925 sayılı Kanun'da yer alan karayolu taşımalarını, ülke ekonomisinin gerektirdiği şekilde düzenlemek, taşımada düzeni ve güvenliği sağlamak, taşımacılık hizmetinin şartlarını belirlemektir.

Bu Yönetmelik, kamuya açık karayolunda motorlu taşıtlarla yapılan yolcu ve eşya taşımalarını kapsar. Ancak, taşıma mesafesine bakılmaksızın il sınırları içinde yapılan yolcu taşımaları, 100 kilometreye kadar olan şehirlerarası yolcu taşımaları ile belediye sınırları ile mücavir alanı içindeki şehir içi taşımalar, bu yönetmeliğin kapsamı dışındadır.

04-81/1160-292

90 Söz konusu yönetmeliğin şikayet konusu bakımından ilgili maddeleri aşağıdaki gibidir:

"Taşıma Faaliyetlerinde Genel Kural

Madde 5- Taşıma faaliyetleri, ekonomik, seri, elverişli, güvenli, çevreye kötü etkisi en aza indirilecek, genel sağlık, fert, toplum ve çevre sağlığı ile güvenliğini olumsuz yönde etkilemeyecek ve kamu yararını gözetecek tarzda serbest rekabet ortamında gerçekleştirilir.

Yetki Belgesi Alma Zorunluluğu

Madde 6- Bu Yönetmelik kapsamında faaliyette bulunacak gerçek ve tüzel kişilerin;

100 a) Taşımacılık, acentelik, taşıma işleri komisyonculuğu, nakliyat ambarı işletmeciliği, kargo işletmeciliği, lojistik işletmeciliği, taşıma işleri organizatörlüğü, dağıtım işleri, terminal işletmeciliği, oto kiralama işletmeciliği ve benzeri faaliyetleri yapabilmeleri için Bakanlıktan yetki belgesi alması zorunludur.

b) Yetki belgesi alınabilmesi için, bu Yönetmeliğin 12 nci maddesinde belirtilen genel şartlar ile 13 üncü maddesinde belirtilen özel şartlara sahip olunması şarttır.

Yetki belgesi alınmadan, muhtevası bu Yönetmelikte belirtilen herhangi bir faaliyette bulunulamaz.

...

Yetki Belgesi ve Taşıma Hatlarının Sınırlandırılması

110 Madde 8- Taşımacılık faaliyetinde bulunanların sayısı, yolcu, eşya veya yük kapasitesi, bu husustaki potansiyel, yetki belgelerinde kayıtlı taşıtların durumu, haksız rekabetin önlenmesi, kamu yararının gözetilmesi, atıl kapasite ve kaynak israfının önlenmesi, güvenlik veya benzeri nedenlerle Bakanlık, yetki belgelerinin verilmesi ve/veya sayısında, taşıt sayıları ve/veya kapasitelerinde, taşıma hatlarında veya güzergahlarında, plaka tahdidi dahil sınırlamalar, kısıtlamalar ve yeni düzenlemeler getirebilir.

...

Mevzuata Uygun Taşıma

120 Madde 54- a) Yetki belgesi sahipleri faaliyetlerini, Kanun'a, bu Yönetmeliğe, ikili ve çok taraflı uluslararası anlaşma ve sözleşme, tebliğ, yönerge hükümlerine ve Bakanlıkça yayımlanacak genelge esaslarına uygun olarak yapmak zorundadır.

...

Denetim

Madde 71- Yetki belgesi sahiplerinin Kanun ve bu Yönetmelik kapsamında yer alan her türlü faaliyetleri Bakanlığın denetimine tabidir."

I.3. Yapılan Tespitler

Önaraştırma aşamasında Raportörler'ce yapılan yerinde incelemelerde elde edilen bilgi ve belgelere aşağıda yer verilmiştir:

130 1. Şikayete konu teşebbüslerin faaliyet gösterdiği Tokat Şehirlerarası Otobüs Terminali'nin mülkiyeti Belediye'ye ait olup, idaresi kamu görevlilerince yapılmaktadır. Bina içerisinde yer alan ve bilet satış ofisi olarak kullanılan iş yerleri ihale yolu ile 5 yıllığına kiraya verilmektedir.

2. Şikayet dilekçelerinde faaliyetine terminal dışında devam etmeye zorlandığı iddia edilen Lider Turizm'e ait yolcu otobüslerinin terminale giriş yapabildiği ve terminal binası içinde yine aynı teşebbüse ait bilet satış ve yolcu kabul ofisinin bulunduğu belirlenmiştir.

140 3. Terminal Müdürü H. Ahmet KESER ile yapılan görüşmede; Lider Turizm'in Tokat terminalindeki yetkili acentesi Ercan KAPICIOĞLU'nun tek tarafı olarak faaliyetini durdurması sonucu söz konusu şirketin terminaldeki varlığının 9.8.2004 tarihinde sona erdiği, ancak tarafların 14.10.2004 tarihli yeni sözleşmelerini ve D1, D3 belgelerini ibraz ederek tekrar terminaldeki çalışmalarına başladıkları, ilgili pazardaki firmaların rakiplerinin faaliyetini zorlaştıracak uygulamalarda bulduklarına ilişkin duyularının bulunmadığı bilgileri elde edilmiştir.

150 4. Tokat Yıldızı firmasının ortağı Ömer KESMEN ve Tokat Seyahat'in Şirket Müdürü Hakan SARICANOĞLU konuya ilişkin olarak; Lider Turizm'in İstanbul ve Ankara seferleriyle pazara girdiğini, bu firmanın fiyatlarının Tokat Yıldızı'ndan İstanbul için 10.000.000TL., Ankara için 5.000.000 TL daha düşük olduğunu belirterek, anılan firmanın acentesi ile sorun yaşaması nedeniyle yeni bir acente ile anlaştığını, ancak kendilerinin yetki belgeleri bulunmayan bu acenteyi Ulaştırma Bölge Müdürlüğü'ne, Belediye'ye, Vilayet'e ve Emniyet Müdürlüğü'ne şikayet ettiklerini, yasal prosedürün tamamlanmasını takiben Lider Turizm'in terminaldeki faaliyetine yeniden başladığını, halen kendilerinden daha düşük fiyat uyguladığını ve bu konuda hiç bir müdahalelerinin olmadığını öne sürmüşlerdir.

Söz konusu şahıslar ayrıca; Has Turizm, Elbistan, Amasya Tur., Cizre İtimat, Adıyaman Ünal, Ereğ taş, Almus Tur., İmparator, Eren Tur. gibi pek çok firmanın Terminalde acentelerinin bulunduğunu, bu firmaların faaliyetlerinde hiçbir sorun yaşanmadığını, Lider Turizm'in ilgili pazardaki faaliyetinin durmasının kendisinin mevzuata aykırı uygulamalarından kaynaklandığını ifade etmişlerdir.

160 5. Topçam Turizm Genel Müdürü Erkut DİZMAN konuya ilişkin olarak; Lider Turizm'in Tokat'taki faaliyetine 19.5.2003 tarihinde Ankara ve İstanbul hatlarına yönelik olarak başladığını, yeni bir firma olması sebebiyle İstanbul hattında 10.000.000 TL, Ankara hattında 5.000.000 TL fiyat indirimi yaptığını, kendilerinin 42 yıl hizmet veren bir teşebbüs olarak herhangi bir tedbir almaya gerek duymadıklarını, ancak Lider Turizm'in terminaldeki acentesi ile olan anlaşmasının feshini takiben F1 yetki belgesi bulunmayan bir acente ile anlaşması nedeniyle yetkili makamlar nezdinde söz konusu şirketin faaliyetinin durdurulması talebinde bulduklarını ifade etmiştir.

170 6. Tokat Belediye Başkanlığı'nda yapılan yerinde incelemede aşağıdaki tespitlere ulaşılmıştır:

T.C. Ulaştırma Bakanlığı Samsun Bölge Müdürlüğü'nün Tokat Valiliği'ne gönderdiği bir yazıya göre, Lider Turizm ile acentesi arasındaki anlaşma sona erdikten sonra taşıyıcı teşebbüsün, otogar haricinde Turhal yolu DİMES tesisleri karşısında bulunan Aytemiz Akaryakıt Bayii Safir Petrol İstasyonu'ndan Ankara ve İstanbul'a düzenli otobüs seferi düzenlediğine dair şikayetler intikal etmiştir. Anılan yazı üzerine Tokat Emniyet Müdürlüğü ve Belediye terminal yönetimince gerekli yerinde inceleme yapılarak, şikayetlerin doğru olduğu tutanakla tespit edilmiştir. Taşıyıcı firma çalışanın da imzasını havi bu tutanaktan, Lider Turizm'in terminalde faaliyetinin ya da tabelasının bulunmadığı, bunun yerine yukarıda belirtilen adresten kalkış-varış yaptığı, şehir içindeki bir ofisi de bilet satış acentesi olarak kullandığı anlaşılmaktadır. Konuya ilişkin şikayet Topçam Turizm, Tokat Seyahat ve Tokat Yıldızı adlı taşıyıcı teşebbüslerce yapılmıştır. Bunun üzerine Valilik, söz konusu bilet satış ofisinin yetki belgesi (F1) bulunmadığından bahisle bu işyerinin kapatılması talebini Belediye'ye iletmıştır. Belediye Lider Turizm'e uyarı yazısı göndererek 1 hafta içinde yetki belgesinin ibrazını istemiştir.

180

T.C. Ulaştırma Bakanlığı Samsun Bölge Müdürlüğü'nden Tokat Belediyesi'ne gönderilen 17.8.2004 tarihli yazıda ise bu defa; "Lider Tur firmasının D1 yetki belgesinde ara durak olarak görülen Tokat ilinde bilet satışı yapabilmesi ve yolcu alabilmesi için D1 yetki belgesinde Tokat ili şube adresinin ve Belediye terminalinde yerinin olması veya F1 yetki belgesi sahibi acente ile sözleşme yapması gerektiği, bu şartlara riayet edilmemesi halinde faaliyetinin durdurularak Müdürlüğe bilgi verilmesi" ifadeleri bulunmaktadır.

190

Tokat Belediye Encümeni'nin 24.8.2004 tarihli kararı ile Lider Turizm'in bilet satış ofisinin faaliyetinin durdurulmasına karar verilmiştir. Anılan işyeri, verilen sürenin bitiminde Belediye tarafından mühürlenmiş ve anılan Bölge Müdürlüğü'ne gerekli bilgi verilmiştir.

7. Terminal yönetiminden elde edilen belgeye göre; Lider Turizm, 14.10.2004 tarihinde F1 belgesi bulunan ve terminal dahilinde faaliyet gösteren bir acente ile sözleşme imzalamak suretiyle yasal eksikliğini tamamlamış ve terminaldeki faaliyetine yeniden başlamıştır.

200

8. Lider Turizm yetkilileri Raportörlerin konu hakkındaki görüşme talebine cevap vermemişlerdir.

I.4. Değerlendirme

Yapılan yerinde incelemelerde elde edilen bulgulardan Lider Turizm'in Tokat İli'ndeki faaliyetlerinin durdurulmasının söz konusu teşebbüsün yasal prosedürü yerine getirmemesinden kaynaklandığı, şikayete konu olan Topçam Turizm, Tokat Yıldızı ve Tokat Seyahat'in bu konuda oynadıkları rolün yasaya uygun olmayan duruma ilişkin olarak Ulaştırma Bakanlığı Samsun Bölge Müdürlüğü başta olmak üzere bazı kamu kurumlarına şikayet dilekçeleri göndermek olduğu anlaşılmıştır. Öte yandan Lider Turizm'in terminalden ayrılarak faaliyetini şehir içindeki ara duraklarda sürdürmesi de aynı yasal sorundan kaynaklanmaktadır. Esasen, Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin zorunlu kıldığı prosedürün

210

04-81/1160-292

tamamlanmasını takiben adı geçen teşebbüs Şehirlerarası Otobüs Terminali'nde faaliyetine başlamıştır. Buna göre, şikayete konu firmalarca 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiğine ilişkin bir tespit bulunmamaktadır.

J. SONUÇ

220 Düzenlenen rapora, toplanan delillere ve incelenen dosya kapsamına göre; Topçam Turizm A.Ş., Tokat Yıldızı A.Ş. ve Tokat Seyahat Turizm Akaryakıt A.Ş.'nin birlikte hareket etmek suretiyle rakipleri olan Lider Turizm A.Ş.'nin faaliyetini zorlaştırdıkları ve bu teşebbüsü otogar dışına çıkardıklarına dair iddialarına ilişkin bulguya rastlanmadığından soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.